

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazzeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA (WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuć składki.
Składka u hod 4 zał. na paŭhoda — 2 zał.
na 1 miesiacy — 1 zał.

3 нагоды двух здарэнняў

(Палітычны працэс акадэміцкай ляміцы і проціўлітоўскія дэманстрацыі)

Месяц студзень сёлета адзначыўся ў Вільні важнымі палітычнымі здарэннямі. Ёсць імі: судовы працэс акадэміцкай ляміцы і проціўлітоўскія дэманстрацыі. Абодва гэтыя здарэнні даюць нам беларусам шмат думак пад развагу. Прыгледзімся, сколькі гэта ў нашых варунках магчыма, з пункту гледжання беларускага да аднаго і другога.

У працэсе акадэміцкай ляміцы на лаве абвінавачаных засядаў цвёт польскай паступовай інтэлігенцыі: студэнты, асыстэнты, абсольвэнты. Пракурор абвінавачваў іх у тым, што яны быццам будучы камуністамі імкнуліся сілай змяніць у Польшчы існуючы грамадскі лад і Зах. Беларусь адарваць ад Польскай Дзяржавы. Большасць абвінавачаных суд апраўдаў. Але ня ў гэтым справа. Уся цікавасць у нас беларусаў да гэтага працэсу ў тым, што ён паказаў нам маладую польскую інтэлігенцыю, якая адкрыта прызнае беларускі народ і адкрыта выступае ў нашай абароне. Сьцьвярджаем, што гэта першы выпадак гэтых часных да нас адносінаў з боку польскага. Сьцьвярджаем так-жа, што гэтыя да нас адносіны выявіла іменна акадэміцкая ляміца Віленскага Унівэрсытэту. Дагэтуль польскае маладое інтэлігенцкае пакаленьне і грамадзянства наагул звычайна ставала да нас палітыку непрызнаньня, асыміляваньня, ігнараваньня. І як гэта ня дзіўна, а ў гэткай да нас палітыцы адзначаліся і адзначаюцца сьнянныя элементы, якія голасна гавораць аб сваёй культурнасьці, аб сваёй толеранцыйнасьці. Праўда аднак, як бачым, часта ня мае нічога супольнага з прыгожымі славамі і ўмее хадзіць сваімі ўласнымі дарогамі. Да нас яна заглянула пры пасярэдніцтве акадэміцкай ляміцы.

Ведама, гэта стварае адпаведны псыхічны і палітычны настрой. Аднак беларусы адносіны свае да акадэміцкай ляміцы і да іншых прыхільных да нас слаёў польскага грамадзянства, калі такія акажунца, павінны абасноўваць на грунце сваіх беларускіх праграмных асноў. У пару якраз з крыху перастарэлай БХД паявілася Беларускае Народнае Аб'яднаньне, з абноўленай, збудаванай на беларускіх ідэалёгічных асновах, праграмай. Няхай жа БНА і вядзе палітыку, ніколі

ня спускаючы з вока беларускіх напыянальных і соцыяльных ідэалаў.

Другім важным здарэннем у мінулым месяцы сёл. году зьяўляюцца проціўлітоўскія дэманстрацыі. Яны так-жа беларусам наводзяць на думку некаторыя рэфлексіі.

Дэманстрацыі гэтыя трывалі галоўным чынам, ведама, з перарывамі, — ад 5 да 19.I. Працягваліся яны ў адозвах, вечках, прамовах, паходах. Найбольш ярка гэтыя дэманстрацыі выявіліся 19.I, калі пасля вечна на пляцы Лукіскім адбыўся паход па вуліцах Вільні. Падчас паходу былі несены транспаранты з клічамі між іншым гэтакімі: „żądamy nabożeństw polskich dla polaków na Litwie“, „Wilno w obronie 200 tysięcy uciśnionych polaków na Litwie“, „żądamy swobody mowy polskiej na Litwie“, „żądamy 400 szkół polskich na Litwie“.

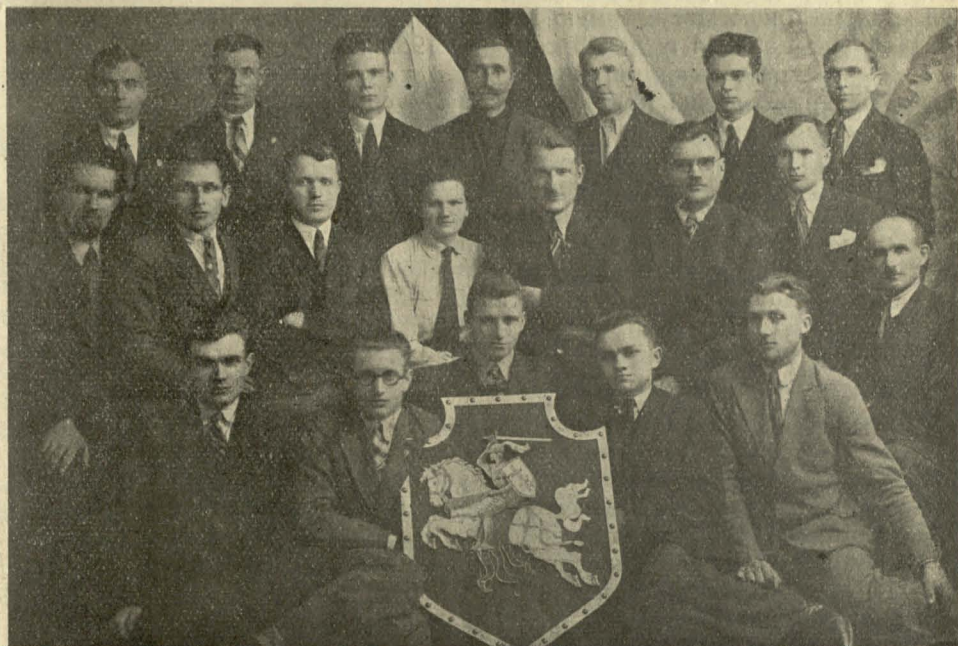
Са зместу гэтых клічаў відаць прычыны проціўлітоўскіх дэманстрацыяў. Само сабой тут насоўваецца пытаньне: ці гэтыя прычыны праўдзівыя? Нічога на гэта пытаньне не адказваем, бо баімося, каб наша газета ня выйшла ў сьвет белабокай. Ды нам тут ідзе аб што іншае. Нам ідзе аб лёгіку і консэквэнцыю школьных цыфраў адносна нас беларусаў.

Палякоў у Літве, паводле лёзунгаў на транспарантах, ёсць 200 тыс. (паводле літоўскай статыстыкі няма й паловы гэтага) і для іх належыцца 400 школ. Беларусу пад Польшчай, паводле польскай апошняй статыстыкі, ёсць 1.600.000 (паводле самых беларусаў—2.500.000), дык сколькі нам належыцца беларускіх школ? Ясна, што «крыху» больш, бо:

$$\frac{1.600.000 \cdot 400}{200.000} = 3.200$$

А сколькі мы іх маем? Кура тарналічае 69. Але дзе яны ёсць і які іх характар, — мы так-жа з пэнзарскіх прычын запускаем у гутарку не адважваемся. Дый гэта лішняе. Галоўнае тут вось што: проціўлітоўскія дэманстрацыі палякі ў Вільні для 200 тыс. палякоў у Літве, паводле іх аблічэнняў, дамагаюцца 400 школ, а мы для 1.600.000 (паводле польскага рахунку) беларусаў у Польшчы дамагаемся ўжо не 3,200, а на першы пачатак прынамсі 500...

B. Ch. D. — B. N. A.

Rada B.Ch.D. — B.N.A.

Abnaŭleńnie Biełaruskaj Chryścijanskaj Demakracyi (B.Ch.D.).

Ad 7 kastyčnika 1934 h. da 24 studnia 1936 h. B.Ch. D. na bačynach „Bieł. Krynicy“ prawodziła dyskusiju ŭ sprawie swajho abnaŭleńnia. Dyskusija zakončana i projekt abnoŭlenaj prahramy apracawany spiarša Prezydiumam Centralnaha Kamitetu B.Ch.D. Hety projekt prahramy na padstawie dyskusyjnaha matarjału apublikawany ŭ Nr. 46 „Bieł. Krynicy“ z 8 śnieżnia 1935 h.; toj-ža projekt prahramy, z papraŭkami i dapaŭnieńniem C.K.—B.Ch.D. na pesiedžańni 18.I. siol., apublikawany ŭ Nr. 4 „Bieł. Krynicy“ za 1936 h.

Takim paradkam abnaŭleńnie B.Ch.D. było prawiedziena i treba było sprawu abnowy tolki aformić. Zrabić heta moža, powodle arhanizacyjnaha statutu B.Ch.D. „Ahułny Žjezd, abo Rada, jakaja składajecca z Centralnaha K-tu, razam z Prezydiumam, Rewizyjnaj Kamisii i najmiejn 7 mužoŭ dawieru.“

Prezydium C.K.—B.Ch.D. uwažajučy, što sklikać Ahułny Žjezd u sučasny mament — heta znača naraźić sotni ludziej na koŝty, postanawił sklikać Radu.

Pastanoŭlena — зроблена. Rada B.Ch.D. była sklikana na 19.I.36. Narady Rady B.Ch.D., z pryčyny zabarony administracyjnaj uładaj, tady nie adbylisia. Pastanoŭlena sklikać Radu B.Ch.D. paŭtorna — na dzień 26.I.36. Pastanowa wyknanaj — narady Rady B.Ch.D. adbylisia i abnaŭleńnie „Biełaruskaj Chryścijanskaj Demakracyi“ zakončana.

Narady Rady B.Ch.D.

Naradami Rady B.Ch.D., jak staršynia z wybaru, kirawaŭ D-r St. Hrynkievič, a pratakoł naradaŭ pišaŭ hram. J. Najdziuk.

Rada B.Ch.D. wysłuchaŭszy sprawazdaču centralnych uładaŭ B.Ch.D. i pryniaŭszy jaje da wiedama, dy wyraziŭszy centralnym uładam dawier i padziaku za pracu, prystupiła da razhladu sprawy abnaŭleńnia B.Ch.D. Razhladzieŭszy dyskusyjny matarjał i projekt prahramy Rada adnahalsna postanawiła Biełaruskuju Chryścijanskiju Demakraciju abnawić — zmianić nazoŭ, pryniać biaz zmienn dle abnoŭlenaj B.Ch.D. prahramu, padanuju jak projekt ŭ Nr. 4 „Bieł. Krynicy“ za siol. hod, a tak-ža zmianić arhanizacyjny statut, jaki ŭ zakončanaej redak-

cyi drukujem u hetym numary „Bieł. Krynicy“ na inšym miescy.

Rada dla abnoŭlenaj B.Ch.D. pryniała nazoŭ „Biełaruskaje Narodnaje Abjednannie“, u skaročańni — B.N.A.

Wybary centralnych uładaŭ B.N.A.

Paśla prawiedzieńnia abnaŭleńnia, Rada wybrała Centralny Kamitet Biełaruskaha Narodnaha Abjednannia ŭ hetkim składzie:

1) d-r St. Hrynkievič, 2) inž. A. Klimowič, 3) red. J. Paźniak, 4) d-r J. Malecki, 5) M. Dwarecki, 6) J. Najdziuk, 7) mgr J. Šutowič, 8) B. Hapanowič-Bebaryka, i 9) J. Čarnecki; zastupniki — J. Jarmalkowič i M. Kazarowič.

Rewizyjnaja Kamisija: A. Łukašewič, A. Šutowič, A. Dasiukiewič; zastupnikam — M. Tatarynowičanka.

Prezydium C.K.—B.N.A.

Prezydium Centralnaha K-tu Biełaruskaha Narodnaha Abjednannia ŭtworany ŭ hetkim składzie:

Jan Paźniak — staršynia, d-r Stanisłaŭ Hrynkievič — I wice staršynia, Mikałaj Dwarecki — II wice staršynia, inž. Adolf Klimowič — skarbni, red. Jazep Najdziuk — sekretar.

Pastanowy.

Dla celaści apišońnia naradaŭ Rady B.Ch.D. — B.N.A. musim adznačyć, što Rada, paśla doŭhaj dyskusii, pryniała pastanowy, jakija drukujem u hetym numary, i dała nakaz Prezydiumu C.K. — B.N.A., jakoj jon pawinien trymacca linii, kirujučy palitykaj B.N.A. Hety nakaz tak-ža drukujem u hetym numary „B. K.“

U kancy treba adznačyć, što hetyja narady Rady B.Ch.D.—B.N.A. heta historyčnyja padziei ŭ žyćci biełaruskaha Narodu pad Polščaj. Ab hetych padziejach užo wiedama wa ŭsich kuzkioch Zach. Biełarusi, bo ŭ naradach Rady brali učasćie pradstaŭniki z pawietaŭ: Ašmianskaha, Brasłaŭskaha, Baranawickaha, Dziśnieŭskaha, Postaŭskaha, Pružanskaha, Koszaŭskaha, Wialejskaha, Horadzienskaha, Waŭkawyskaha, Biełastockaha i inš. Słowam, abnaŭleńnie B.Ch.D. prawiedziena z učasćiem шырокіх masoŭ narodna dumajučych i dziejučych biełarusoŭ.

Ciapiet astajecca realizacyja abnoŭlenaj prahramy. Dyk da pracy, družna, śmieła i wytrywała!

e) składać Centralnemu Komitetowi sprawozdania o działalności i działalności, o

Pahroza wajny ũ Eũropie

Na ũsim ſwiecie pałaŹennje ciapier napruŹanaje i niespakojnaje. ũsiudy Źakajũc niejkej pieramieny. DziaŹawyy zbrojacca, tworac blok, sajuz i hetak hatowiacca da niejkej hieneralnaj razryũki. Stwarajacca pa-waŹnaja pahroza wajny.

Z Londonu padajũc hazety, Źto ũ anhielskich palitycznych kruhoch sprawa Abisynii adyŹŹa na zadni plan, bo anhielcy baŹac ciapier bolŹŹu nie-biaŹpieku dla Eũropy z boku NiamieŹczy ny, ŹymŹia z boku Italii, jakaja wladzie ũŹo napaŹnikuju wajnu ũ Afrycy. Anhielskija ũlady majũc wiestki, Źto NiamieŹczyna zaraz maje zaniaŹ zdemilitaryzawanuju paŹasu nad Rejnem i zaŹadaje zwarotu kalonijau, a tak-Źa i Źmienyy ũschodnich hranicaũ. NiamieŹczyna biazupynna zbroic-ca i wa ũsich halinach ŹyŹcia hatowicca da wajny.

Hetkija wiestki zmusili anhielski ũrad zapytacca ũ niamieckaha dyktatara Hitlera, jakija jon maje plany ũ zbrajeũni NiamieŹczy ny. Hitler adka-zaũ: — „nijakich wyjaŹnieũniaũ u he-taj sprawie daŹ nie mahu, bo sam prykazywaju rastreliwac tych niemcaũ,

Pahroza wajny na

U minũlym tydni Unutranaja Man-holija abwieŹŹana samastojnaj, niezaleŹnaj dziaŹawaj. Na Źale hetaj no-waj dziaŹawyy stajũc knieŹ Teg-Wang, jaki apirajuŹysia na Japoniju i Man-dŹuryju maje stacca cœram Unutranaj Manholii. ũŹo armija Unutranaj Manholii apynuŹasia ũ rukach japoncaũ, bo mandŹurski hieneraũ Lin-Su-Gaju naznaŹany haŹoũnakamandujuŹym. Ja-ponija pryabiacca pomaŹ u zbrajeũni mandŹurskamu kamandzieru manhol-skaj armijaj.

Hetakiim sposabam Japonija ũkra-piŹa swaje ũpŹywy ũ PaũnoŹn. Kitaju i praŹŹyŹa sabie Źlach dzieŹa dalej-Źaj ekspansii. Ciapier biezsumniũna Japonija paŹnie rabiŹ nastup na Won-kawuju Manholiju, jakaja maje sajuz z SSRR.

Nowy ũrad u Francyi

PaŹŹa adŹaũki francuskaha ũradu, na Źale jakoha stajau Lawal, utwa-ryũsia nowy ũrad na Źale z premje-rar Sarro. U kabinecie Sarro joŹŹ 9 ministraũ radykalaũ, 4 socyjalistaũ i 10 z radykalnaj lewicy. Słowam, hety ũrad pakazwaje, Źto ũ Francyi biare wierzch lewy kurs.

NiamieŹczyna przyznaŹa MandŹuryju

MandŹurski ũrad Źwiarnuũsia da niamieckaha ũradu z prapazycyjjaj na-ŹadziŹ handlowyyja znoŹiny. Niamiecki ũrad na heta zhadziũsia, i heta oznaŹa-je przyznaũnie NiamieŹczy ny MandŹu-ryi niezaleŹnaj dziaŹawaj.

jakija infarmujuŹ ŹuŹyncaũ ab pla-nach zbrajeũnia NiamieŹczy ny. Z he-taha jasna, jakija suadnoŹiny miŹ An-hlijaj i NiamieŹczy ny.

Tut treba adznaŹyŹ, Źto Anhlija suproŹ planaũ NiamieŹczy ny stajũc po-ruŹ z Francyjjaj, a Francyja maje sa-juz z Sawietami.

Sawiecki marŹaŹ TuchaŹeũski ab zbrajeũniach Niami Źczy ny, PolŹcy i Japonii.

Na naradach CIK-a ũ Maskwie zastupnik wajennaha kamisara SSRR. marŹaŹ TuchaŹeũski miŹ inŹym ska-zaũ: — NiamieŹczyna ŹpieŹna zbroicca i hatowicca da wajny; za NiamieŹczy ny zbroicca tak-Źa PolŹŹ. Na ŹwierdŹaũ-nie, Źto niamieckaje zbrajeũnie nie pahraŹaje wajnoj z Sawietami, bo NiamieŹczyna nia stykajacca hranicaj z SSRR, TuchaŹeũski adkaŹaũ: — u 1914 h. NiamieŹczyna napaŹa na Fran-cyju praz Belhiju, ciapier moŹa na-paŹci na SSRR praz Litwu. ŹpieŹna zbroicca tak-Źa i Japonija.

Słowam, wajna Sawietam pahra-Źaje z uschodu i zachodu.

Dalokim Uschodzie

Hety fakt zawaŹraje jaŹŹe bolŹ suadnoŹiny miŹ Sawietami i Japonijaj i moŹa dawieŹci da aruŹnaha kanfliktu.

Japonska-mandŹurska-kitajski sajuz

Japonski ministr zahranicnych spraũ nadawiaŹy ũ parlamencie ska-zaũ pramowu, u jakoj, miŹ inŹym, zajaŹwiũ: — Japonija imkniecca da stwareũnia bloku troch azijackich dziaŹaũ: Japonii, MandŹuryi i Kitaju. Hetyja dziaŹawyy pawinny abjadnacca dzieŹa baraŹby z baŹawizmam i su-proŹ Sawietaũ. U adnoŹinach da Źi. Źt. Ameryki i Anhlii, katorych Japo-nija staraŹacca tak Źa adharadziŹ ad Azii, japonski ministr wykazaũsia ciapier Źahodna i miralubna.

U palitycznych kruhoch razwaŹa-juŹ, Źto hety ũrad zakrapiŹ supracœ-nictwa Francyi z Sawietami i padasca ũ adŹaũku, bo prociũ jaho z samaha paŹatku paũstaŹa wostraja apazycja prawych partyjjaj, jakija suproŹ zahra-nicnaj palityki hetaha ũradu adnak nie wystupajuŹ.

Treba wiedac, Źto dziaŹaũnaj niezaleŹnaŹci MandŹuryi nie przyzna-je Liha Narodaũ, a tak-Źa i Ameryka. Przyznaũnie NiamieŹczy ny MandŹuryi ũzmacniaje paŹaŹennje Japonii na Da-lokim Uschodzie.

StreŹy ũ Wilenskim AkruŹnym Sudzie

U panidzieŹak 27 studnia siol. u Wilenskim AkruŹnym sudzie razhla-dasia sprawa 17 abwinawaŹanych za kamunistyŹnuju dzieŹnaŹŹ. PadŹas da-pytywauũnia haŹoũnaha Źwiedki askar-Źaũnia niejkaŹa StrelŹuka — kanfi-denta, — z Źawak, dzie ŹiadziŹa publi-ka, padniaũsia maŹady ŹaŹawiek i z rewalweram u ruce chutka padŹkoŹyũ

da StrelŹuka i paŹau u jaho stralaŹ. StrelŹuk upau, a napaŹnik paŹau uŹia-kaŹ. Tajnaja palicyja dahaniajuŹy i stralajuŹy ranila napaŹnika. NapaŹnikam akazaũsia Siarhiej Prytycki. Ciapier ranienyyja StrelŹuk i Prytycki ŹaŹac u Źpitali. Prytycki Źlabyy, a StrelŹuk bu-dzie ŹyŹ — ŹwierdŹiac lekary.

Roznyja wiestki

Z UKRAINSKAHA ŹYŹCIA.

Jubilej mitrapalita Źeptyckaha. Siolota 16 studnia mitrapalit Andrej Źeptycki Źwiatkawaũ jubilej swajho 35-ŹihodŹdzia na mitrapaliŹym pra-stoŹe. Hety jubilej uraŹysta Źwiatka-wali ũsie ukrainskija narodnyja arha-nizacyi. Ukrainskaje hramadŹianstwa i hetym razam wyjawiŹa swaju hŹybo-kuju paŹanu mitrapalitu Andreju Źep-tyckamu — knieŹiu Ukrainskaj Carkwy.

Sprawa niaũdaŹaha napadu na WaŹynskaha wajawodu Juzefskaha. U Źucku 22 studnia siolota adbyũsia sud nad Aleksandram Kucam, jakoha winawacili za prynaleŹnaŹŹ da OUN (Orhanizacyja Ukrainskich Nacyjana-listaũ) i za toŹe Źto jon byccam ar-hanizawaũ u 1933 i 1934 h. napad na WaŹynskaha wajawodu Juzefskaha. Kuc na sudzie zajaŹwiũ, Źto da OUN naleŹau i pa przykazu arhanizawaũ napad na wajawodu.

Prysud: Kuc zasudŹany na 9 hadoũ katarhi i kara ŹmienŹana na padstawie amnestyi. AdliŹyũŹy paũta-ra hoda adsiedŹanaj turmy da sudu, astaŹosia Kucu adbywac karu 4 hady i 6 miesiacau.

Z POLŹCY

Upadok Źkolnictwa. Ab ŹuŹas-nym paŹaŹennju Źkolnictwa ũ PolŹcy hazeta „Robotnik” piŹa nadta trahiŹna. — Źtoraz mienŹyy lik dzieŹaciej kanŹa-je poũny kurs paŹatkawaj ŹkoŹy. Na 700—800 tysiaŹ dzieŹaciej, Źto pakida-juŹ koŹny hod ŹkoŹu, adychodŹiŹ ledŹ 200—250 tysiaŹ dzieŹaciej, jakija kon-Źyli kurs nawuki. Z hetaha liku — Źto kanŹaje kurs paŹatkawaha nawuŹaũ-nia — ledŹ 100 tysiaŹ dzieŹaciej kanŹa-je 7 addzielaũ paŹatkawaj ŹkoŹy.

Biaz ŹkoŹy. Polski sajuz wuŹy-cialoũ abliŹaje, Źto ũ PolŹcy nia cho-dziŹ u ŹkoŹu 1 milion dzieŹaciej u Źkol-nym wieku. U 1936 hodziŹe budŹie biaz ŹkoŹy 1.300.000 dzieŹaciej. KabdaŹ ŹkoŹu hetym dzieŹciam, treba 20 tysiaŹ nowych wuŹycieloũ, a hroŹaj treba najm enŹ 40 milionau Źi. u hod. A tut treba rabiŹ aŹŹadnaŹŹ u dziaŹaũnym budŹecie...

Nowaja partyja — „Polskaja Ra-dykalnaja Partyja.” U WaŹŹawie paũ-staŹa nowaja palitycznaja partyja pad nazowam „Polskaja Radykalnaja Par-tyja.” ZaŹaŹyli hetuju partyju b. am-basadar Tytus FilipowiŹ, b. ministr i b. paŹoŹ Jankoũski.

BiezraboŹcie. U sojmawaj bu-dŹetnaj kamisii, padŹas razhŹadũnia budŹetu ministerstwa hramadŹkaj aple-ki, wyjawiŹasia, Źto ũ PolŹcy bolŹ 1.400.000 ludziej ŹukaŹe pracy. Mi-nistr JaŹŹoŹt dakazywaũ, Źto haŹoũny-ja przyŹyny ũrostu biezraboŹcia het-kija: zaniapad ziemlarobstwa, ŹlaboŹe raŹwiŹcio haspaderŹaha ŹyŹcia i na-turalny przyrost ludziej Źdatnych da pracy.

Studenckaja zabastoũka. U mi-nũlym tydni ũ WaŹŹawie, Lwowie i ũ Wilni adbylisia studenckija zabastoũki suproŹ wysokaj aplaty za nawuku. Zabastoũka prajawiŹasia ũ tym, Źto studenty demonstracyjna nie pajŹli ŹluŹac wykŹadaũ.

Źahieri adasableũnia ũ Berezie Kartuskaj. Dnia 17 studnia siol. wy-puŹŹana z Źahieru adasableũnia ũ Be-rezie Kartuskaj 12 ukrainaũ, 2 ende-kaũ i 4 kamunistaũ. U Źahieri astaŹo-sia: 16 ukrainaũ, 4 endekaũ i 8 ka-munistaũ.

AryŹt adwakata. U minũlym tydni ũ WaŹŹawie ariŹtawany adwokat M. Rudziński, abaronca b. bieraŹciej-skich wŹaũniaũ. Jaho winawaciaŹ u tym, Źto byccam krytykawaũ prysud u sprawie zabojstwa min. Pierackaha.

Z ZAHRAHICY

Liha Narodaũ nia joŹŹ Lihaj Na-rodaũ. Na apoŹniaj sesii Rady Lihi Narodaũ byli wyjaũleny pradŹaũnikami dziaŹaũ, Źlabroũ Lihi Narodaũ, u wostraj formie pahladu na samuju Li-hu Narodaũ. PradŹaũnik Italii miŹ inŹy skazaũ: — kab Liha Narodaũ nia byla Lihaj DziaŹaũ, ale sapraũdnaj Lihaj Narodaũ, dyk u joj byli b pradŹaũniki Ehiptu i Ukrainy.

Sajuz NiamieŹczy ny z Japonijaj. Wiestka ab zakluŹeũni wajŹkowaha sajuzu miŹ NiamieŹczy ny i Japonijaj paũtarajacca dalej. Anhielskaja hazeta „Morning Post” padaje, Źto hety sa-

a taksama ab palitycznym, kulturnym i haspaderŹym ŹyŹciũ ũ pawiecie.

Ź 17 Pawietawy Kamitet utrymliwaje staluju suwiaz z Kamitetami Hurtkoũ i z Centralnym Kamitetam. Kamitraluje Źkladku na hazetu i Źiabroũ-skija Źkladki, a taksama kamitraluje paŹyraũnie ar-hanizacyjnych drukau.

Adkaznym pierad Centralnym Kamitetam za stan pracy ũ pawiecie ŹiaũŹajacca Pawietawy Ka-mitet.

IV. AkruŹnaja arhanizacyja.

Ź 18. Centralny Kamitet, kaliznoŹdzieŹ patreb-nym, stwaraje AkruŹnyja Arhanizacyi BNA, ŹluŹaju-Źy ũ ich pa niejkalni pawietawych arhanizacyj.

V. Ahulny Źjezd.

Ź 19. NajwyŹeŹŹaj ũlady BNA ŹiaũŹajacca Ahulny Źjezd. Ahulny Źjezd pastanaũlaje ab usiej palitycznaj i arhanizacyjnaj dzieŹalnaŹci BNA, a tak-sama ab prahramie, taktycy i statucie, wybiraŹe Centralny Kamitet, i Rewizyjnuju Kamisiju BNA, a tak-Źa przymaŹe ad ich sprawadŹaũ.

Ź 20. Ahulny Źjezd Źkladajacca z arhanizacy-jnych ũlady, z delehataũ hurtkoũ i pawietawych kamitetaũ, a tak-Źa z muŹoũ dawieru i pracauũnikoũ arhanizacyj. Na Źadaũnie najmienŹ 7 arhanizacyj pawietawych (Źjezdaũ ci pawietawych kamitetaũ) Centralny Kamitet abawiazany sklikaŹ Ahulny Źjezd u praciachu troch miesiacau.

VI. Rada BNA.

Ź 21. Rada BNA Źkladajacca: z Źiabroũ Cen-tralnaha Kamitetu, Rewizyjnaj Kamisii, i najmienŹ 7-mioch pradŹaũnikoũ pawietawych kamitetaũ, abo muŹoũ dawieru, paklikanych Centralnym Kamitetam.

Ź 22 U wypadku pilnaj potreby wyjawiŹ sta-nowiŹŹa ũŹiaŹe BNA u waŹnieŹŹych sprawach —

Centralny Kamitet, ewentualna prezydyjum Central-naha Kamitetu, sklikaŹe Radu arhanizacyj.

Ź 23. Rada arhanizacyj przymaŹe sprawadŹaũ z dzieŹnaŹci Centr. Kamitetu, wynosiŹe pastanowy ũ sprawach palitycznych i arhanizacyjnych, a ũ wy-padku pilnaj potreby wyraŹaje ũsie sprawy aŹnaŹa-nyja ũ Ź 19 i prynaleŹnyja Ahulnamu Źjezdu.

Ź 24. Pastanowy Rady na pierŹym Ahulnym Źjezdzie arhanizacyj padajacca pad razhŹad.

VII. Centralny Kamitet.

Ź 25 Centralny Kamitet kiruje dzieŹalnaŹciu swaich pradŹaũnikoũ, dzieŹalnaŹciu Pawietawych Kamitetaũ i ũsich inŹych arhanizacyj BNA.

Ź 26. Centralny Kamitet Źkladajacca z 9-cioch asob, jak Źiabroũ, i 2-ch zastupnikaũ, wybiraŹe z-pamiŹ Źiabie prezydyjum u Źkladzie 5-cioch asob: starŹŹyni, 2-ch wicestarŹŹyn, skarbniika i sekretara.

Ź 27. PasiedŹaũni Centralnaha Kamitetu adby-wajacca ũ mieru potreby i sklikajacca starŹŹynioju z jaho inicjatywy, pa pastanowie prezydyjumu abo na Źadaũnie troch Źiabroũ Kamitetu.

Ź 28. Dla wiadzieũnia paasobnych halin pra-cy Centralny Kamitet stwaraje addziely i wybiraŹe z liŹby Źiabroũ Kamitetu kiraũnikoũ hetych ad-dzieŹelaũ.

Ź 29. PasiedŹaũni Prezydyjumu C. K. adbywa-jacca ũ mieru potreby i sklikajacca starŹŹynioju abo wicestarŹŹynioju. Na swaje pasiedŹaũni Prezydyjum maje prawa zapraŹac kiraũnikoũ paasobnych addzielaũ, Źiabroũ C. K. i muŹoũ dawieru z pra-wam daradŹaha hoŹasu.

VIII. Rewizyjnaja Kamisija.

Ź 30. Rewizyjnaja Kamisija Źkladajacca z troch Źiabroũ i adnaho zastupnika, jakich wybiraŹe Ahul-ny Źjezd (abo Rada) BNA.

Ź 31. Rewizyjnaja Kamisija sprauũdŹaje pry-

choda-raschodnuju knihu Centr. Kamitetu i robiŹ sprawadŹaũ na Ahulnym Źjezdzie BNA abo prad Radaj arhanizacyj.

IX. Arhanizacyjny sud.

Ź 32. Nieparazumiũni pamiŹ Źiabrami BNA wyraŹaje arhanizacyjny sud, jaki wyznaŹajacca koŹny raz Centralnym Kamitetam u liku 5-cioch asob, na piŹmiennaje Źadaũnie pakryũdŹanaha ci abraŹa-naha Źiabry. Z hetych 5-cioch ŹaŹawiek pakryũ-dŹany wybiraŹe sabie 3-ch, jakija i stanowiac par-tyjny sud, Źto wyraŹaje biezapelacyjna sprawu pakryũdŹanaha.

X. Finansy BNA.

Ź 33. Finansy BNA Źkladajacca z Źkladak ichnych Źiabroũ.

Ź 34. PaŹowa Źiabroũskich Źkladak zastajacca ũ arhanizacyi miajscowaj ci pawietawaj, druhaŹa-Ź paŹowa adŹyŹajacca ũ Centralny Kamitet.

Ź 35. Pawietawyyja Źjezdy majũc prawa ũsta-naũŹac dadatkowyja Źkladki na specyjalnyja mety.

XI. Pastanowy.

Ź 36. Pastanowy ũsich arhanizacyjnych ũlady i sabraũniaũ przymajacca zwyŹajnaj bolŹŹaŹciu ha-Źasoũ. Pastanowy-Ź Ahulnaha Źjezdu (Rady) ad-nosna prahramy, abo Statutu BNA wymahajuŹ bolŹŹaŹci 2/3 haŹasoũ delehataũ, prysutnych na Ahul-nym Źjezdzie (Radzie).

XII. Źasowyja prawily.

Ź 37. U tych pawietach, dzie jaŹŹe nia stwo-rany miascowyyja Hurtki i nia wybrany jaŹŹe Pa-wietawyyja Kamitety, wiaduc arhanizacyjnuju pracu pradŹaũniki arhanizacyjnych ũlady, muŹy dawieru BNA, naznaŹanyja Centralnym Kamitetam i pierad im adkaznyja.

juz padpisany 4.1.36 u Tokio. Sajuz hety maje charakter uzajemnej pomačy i wyrazna škirawany prociū Sawietau.

Prad kancom „stachanaŭščyny” ũ Sawietach. Bałšawiki ũsialakami sposobami padychodziać da sprawy padniaćcia wytworčaści ũ haspadarčym žyćci. Byli sproby, kab čaławiek-rabotnik wydawaŭ z siabiennajbołš enerhii ũ pracy, adnak akazałasja, što natuhy žwierch siły škodnyja robotnikam i škodnyja pradpryjemstwu.

„Stachanaŭščyna” — heta wydumka bałšawika Stachanawa, pawodle jakoha nawat adzin robotnik moža zrabic za čatyroch abo za šesćcioch, kali nia budzie žaleć siabie i mieć usioniesabchodnaje da pracy. Hety sposob nia nowy, jon byŭ wiadamy ũ Ehipcie za časou faraonaŭ.

Woś-ža ũ Sawietach špiarša „stachanaŭščynaj” zachapalisia, ale ciapier dajšli da prakanańnia, što jana škodnaja dla robotnikaŭ i dla promysłu. Dziela hetaha užo ũ Sawietach „stachanaŭščyna” kasujecca.

Słowam, zakony žyćcia silniejšyja ad teoryi. I ab hetym prakonywajucca bałšawiki, jakija hetak šyroka praktykujuć teoryju kamunizmu.

Sawiety nia buduć płacić doŭhu, a Niamiečcyňa hatowicca da wajny z Sawietami. Amerykanski senatar Homilton Luis z Illinois niadaŭna wiarnuŭsia z krainy Sawietau, a takža z Niamiečcyńy. U Sawietach jon dasledwaŭ, ci bałšawiki mohuć zapłacić amerykanskija daŭhi, i dawiedaŭsia, što Sawiety hetaha doŭhu nia buduć płacić. U Niamiečcyńie dasledziŭ jon, što Niemcy pašpiešna zbroyacca i hatowicca da wajny z Sawietami.

Wyrodnyja muży i bački U Sawietach ciapier prawodzićca baraćba z wyrodnymi mużami i bačkami, jakija wyrakajucca swaich żonak i dzieciej. Da hetaj wyrodnasći dawiało ludziej biezrelihiŭnaje i ahułam antymoralnaje žyćcio. Ciapier bałšawiki z hetym złom wiaduć baraćbu. Ab wyrodných bačkach pišuć u hazetach, padajuć ichnija imiony i prożwiščy i hetak publična sudziać, jak hramadzkić škodnikaŭ.

Z wajennaha frontu ũ Afrycy. Wajna miż Italijaj i Abisynijaj pradaŭžajucca. Adbywajucca zaŭziatyja bai. Italijancam dawoli ciażka wajać z abisyncami. Italijancy ŭżywajucca u wajnie truŭcyja hazy, a abisyncy padazrajuć, što jany stralajuć kulami „dum-dum.” Słowam, wajna zaciachajucca išto dalej robicca bołš dzikaj.

Padatak ad nabaženstwa ũ Niamiečcyńie. Niamiecki ŭrad wydaŭ rasparadžeńnie, jakim zapawiaje apadatkawańnie nabaženstwa. Henaje rasparadžeńnie, jakoje abrazaŭje relihiŭnaje pačućcio ludziej, wyklikała wialikoje abureńnie.

Piśmy z wioski.

Z sialanskaha žyćcia
(*Niaświski pawiet*).

Užo mnoha hadoŭ prychodzić „Biełaruskaja Krynica” i ũ našyja wakolicy. Čytajem my ũ „B. Kr.” korespondencyi adusiul i ab usim, ale z Niaświskaha pawietu redka kali i mała ab čym. Treba praŭdu skazać, što ũ našych wakolicach čytačuŭ hazety mnoha, ale takich, jakija-b pisali ũ hazetu, to nadta mała, a kali j padojdzie kamu achwota apisać dolu našych ludziej, to heta robić z wialikaj aščlarożnaścja, kab niehta nie dawiedaŭsia i kab, ściereży Boža, ab hetym nia wiedaŭ „pastarunak.” Słowam, niejki strach tajomnej siły paraliżuje dobreja dzieła ũ zarodku.

Ciapier kolki sloŭ ab moładzi. Moładź patrabuje arhanizacyi. Swajej, biełaruskaj arhanizacyi ũ nas niam. Našaja moładź zapiswajucca ũ arhanizacyju polskaj „Młodej wsi,” jakaja ũ našych wakolicach ładzić biełaruskija predstaŭleńni. Za minuly 1935 h. „Młoda Wieś” u našych wakolicach zładziła 6 biełaruskich predstaŭleńniaŭ — „Paslaniec,” „Čort i Baba,” „Na wioscy,” „Mikitaŭ łapać,” „Pašylisia ũ durni,” „Ptuska ščesćia.” Moža chto skaže, čamu našaja moładź nie zakładaŭje swajej, biełaruskaj kulturna-aświetnaj arhanizacyi. Na hetkaŭje pytańnie treba adkazać woś jak.

U nas u 1927 h. byŭ zasnowany hurtok Bieł. Instytutu Haspad. i Kultury. Kolki my praz hety hurtok nie staralisia dostać dawoŭ na predstaŭleńnie, — dostać jaho nie mahli.

Woś i ŭsia zahadka, dzieła čaho našaja moładź zapiswajucca ũ polskuju arhanizacyju, raźwiazana.

U 1926 h. była ũ nas utrakwišćcyňa, polska-biełaruskaja škola, a ciapier hetaja škola užo čysta polskaja — nawučańnie dzieciej pabiełarusku skasawana. A škada, bo dzieci

papolsku amal ničoha nie rozumiejuć i bački chočuć, kab dzieciej ichnich u škole wučyli pabiełarusku.

Darahaja moładź! Joś jašče adzin sposob uzbahećcia rodnej kulturaj — heta samaadukacyja. Na samaadukacyju nia treba ani dawoŭlaŭ i ničto nia moža zabarańić. Wypiswajma biełaruskija kniżki, hazety, žurnaly i čytajma i druhich zaachwočywajma. Hazety i kniżki wypiswajma i ũ składcynu i hetak samatużna praświačajmasia.

Jaška

Ab našym žyćci.

Kimiany, Wil.-Trockaha paw. Sumnaje žyćcio našych sialan. Ciomnyja jany i niaświedamyja. Swajo hora našyja sialanie nia rozumam ciamać, ale sercam. Nia rozumam jany šukajuć i wychadu z hetaha ciażkoha pažeńnia. Niekatoryja prykidajucca „panami,” kab nia być „mużykami.” Moładź starajucca ŭdzieć na siabie haradzkuju modu, kab choć wonkawym wyhladam uciaćy ad hora, ad biady wiaskowaj. Ale hetkaj darohaj ŭcioki nie ŭdajucca i biada — hora jašče bołš nasiadaŭje i jašče macniej ciśnie. U hetaj lahcynie sialanskaha hora raźwajucca zladziejstwa, pjanstwa, razboi i raspusta. Wychadu wioska sama sabie nia baćcyć, bo matarjalna jana ŭščiaŭ biadnieje: dzie ŭpadak matarjalny, tam i ŭpadak maralny.

Braty sialanie, asabliwa moładź! nia toj darohaj my jdziom, kab uciaćy ad hora-biady. Prykidajucca „panam” — nia značaim być. Dyk nie prykidajmasia „panam” i nie wyrakajmasia „mużykoŭ,” ale praświačajmasia — čytajma hazety, kniżki i ahułam wučemsia. Hetakim sposobam wyhanim z našych wiosak ciemru, a z toj i biadu.

Sp.

Pračytaj, sam pryjdz i druhich prywiadzi.

PAWIEDAMLEŃNIE

U niadzieli dnia 9-ha lutaha siol. u zali Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury pry Zawalnaj wul. 1—1 budzie pračytana nawukowa-papularnaja publičnyja lekcyja na temu:

„Arhanizawańnie Biełaruskaj Dziaŭžaŭnaści”

a) Adkul uzialisia warabi-rusy i ich arhanizacyjnaje značeńnie na ŭschodzie Eŭropy, f) Adkul pajšoŭ nazoŭ „Biełaruś”, c) Połacak, jak centr biełaruskaj dziaŭžaŭnaści, d) Zmahańnie za pieršynstwo Połacka z Kijewam, e) Pieramoha Kijewa.

Lekcyju čytacimie Ks. W. Hadleŭski.

Pačatak roŭna a hadzinie 17-aj. Uchod wolny i biaspłatny. Zala ciopłaja. Wiešałka biaspłatnaja.

Urad Wilenskaha Addziełu BHiK.

Papraŭka.

U suwiaz i z našaj zaciemkaj u Nr. 4 „B. Krynicy” ab sprawie Biełaruskaha muzeju, my atrymali z „Twa Przyjaciół Nauk w Wilnie” aficyjalnuju papraŭku, jakuju niżej achwotna žmiaščajem, zaznačajućy, što matarjał da wyśmienawanej našaj zaciemki nie pachodziŭ z kruhoŭ T.P.N. Nadaślanuju nam papraŭku žmiaščajem u aryhinalie.

Z Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie. W Nr 4 z dn. 24.1.1936 r. „Biełaruskiej Krynicy” podano nieprawdziwą wiadomość, jakoby Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie zaproponowało w tych dniach Białoruskiemu Towarzystwu Naukowemu przewiezienie jego zbiorów muzealnych do gmachu T.P.N., gdzie znajdą lepsze pomieszczenie. Wiadomość ta, powtórzona przez inne pisma, jest zgoła nieprawdziwa. Ani Zarząd TPN, ani też żaden z jego członków nie zwracał się z podobną propozycją i wogóle możliwość taka nigdy nie była w łonie Towarzystwa rozważana.

Za Zarząd:

(—) M. Brensztejn (—) M. Zdziechowski
Czł. Zarz. i K.M. TPN Prezes

P A D Z I A K A.

Hetym składam ŭščyruju padziaku Pawažanamu Ajcu ADAMU STAN-KIEWIČU za św. Imšu ũ 40-wy dzień śmierci našaj maci.

A. i P. Chodźki

Wilnia, Bonifraterskaja 4—3.

26.1.36.

Naša pošta

Wialička. Atrymali, karystajem, pišyćcie čaściej i wyrażniej. Premiju Wam wyś em. Nowik. Korespondencyju atrymali, dzia-ku em, budziem pa mahčymasći karystać, starajciesia pišać wyrażniej, bo nadta ciażka čytać. Premiju wyś em.

Spirydowič. Dziakujem, premiju wyś em.

J. L.—s. Atrymali, dziakujem, karysta- jem, prošbu spoŭnili, premiju wyś em.

Pat—ko. Piśmo i hrošy atrymali, dziakujem, premiju wyś em, korespondencyju nadrukujem, pišyćcie čaściej.

Šlachcica syn. Korespondencyju atrymali, dziakujem, nadrukujem. Bibliateč-u Wam wyś em, jak pryšlićcio na pierasyl-u Wam wysłali adkrytku ũ heta sprawie.

Бацькі Беларусы! Вучэце сваіх дзетак беларускае граматы! Даматайцеся роднае беларускае школы!

Dr. Stanisław Hryniewicz

Aświeta

(Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych sposabach aświetnaje pracy).

12. Narodnyja damy.

Adna z wielmi waźnych i miłych formoŭ aświety. Arhanizujucca narodnyja damy wielmi rozna- jaka, nejčaściej pry inšych užo isnujućych ustanowach kulturnych ci mienš časta ekanamičnych. Časta samatużnju arhanizacyju narodnych damoŭ bačym i na wioscy biełaruskaj. Henyja sproby pakazywajuć chutčej na nienarmalnyja ŭmowy aświetnaje pracy na siańniašniaj wioscy biełaruskaj.

Charakterna dzieła narodnaha domu, što jon žjaŭlajucca nadbudowaju hramadzkaŭ, nejčaściej kooperatyŭnaha, supracuŭnictwa ludziej. Dom Narodny budzie hramadzkaŭ školaŭ wyśejšaje stupieni.

Ustanowa henych damoŭ dawoli jašče mała- daja. Heta wypad nastrojaŭ i padziejaŭ z XIX sta- hodździa. Žjaŭlajucca jany rechom i zmahańniem proci niebiašpieki lišnie wialikich roźnicaŭ, wykli- kanych bujnym raźwićciom promysłu, jaki pahra- žaŭ padzielem narodu na dalokija sabie sfery i kla- sy. Heta była demokratyčnaja sprobha znajści zluč- wo pamiż roznymi sferami adnaho narodu. Kali my majem siańnia inšyja adnosiny da idej narodnych damoŭ, dyk heta pakazwaje na raźwićciopahladaŭ, na niezaležnaść u peŭnym sensie ad pieršapačat- naha charakteru henaje ustanowy.

Wiedajem roznija typy narodnaha domu. As- naŭnyja typy buduć hetkija:

7)

1. Narodny dom z metami haspadarča-aświet- nymi. Pry hetkim narodnym domie zaŭsiody bu- dzie kooperatyŭnaja krama, krama z pryładami has- padarskimi, kasa pažyčkowaja, małačarnia, bibliote- ka, čytalnia, sala, dzie narod moža sabracca, sala teatralnaja, uprawy rozných tawarystwaŭ.

2. Narodnyja damy aświetna-hramadzkija.

3. Narodnyja damy tawaryska-aświetnyja.

Asnaŭnaja ideolohija Narodnaha Domu: 1. ko- lektyŭnaje supracuŭnictwa hramady ludziej, 2. ży- wyja, dziejnyja adnosiny da kultury, samaŭzhada- wańnie siabie i hramady, 3. prywyčka da hramadz- kaje pracy na hruncie nadta miłym biaz ničoha nakinutaha.

Ustanowu N. D. u poŭnym sensie henaha sło- wa nia lohka sarhanizawać. Dzieła hetaha treba, kab byli na miascoch adzinki i arhanizacyi, jakija umieli-b padtrymać henuju ideju, dzie joś užo nachiŭ i peŭnaja praktyka ũ halinie aświetnaj i has- padarčaj. N. D. patrabuje hruntu dzieła siabie. Dobra tady, kali hetki dom budzie užo nia dzieła adnaje wioski a nawat dzieła celaje hminy ci nať niekalki hminaŭ, ci prynamsia častki pawietu.

13. Narodny teatr.

Rola teatru wielmi waźnaja ũ žyćci čaławieka i narodaŭ. Joś niekatoryja, što kažuć, byccam sa- mo žyćcio heta biazkoncy, značycca ad pačatku isnawańnia čaławieka da jahonaha kanca, teatr.

Ci prawilna heta ci nie—spračacca nia budziem, adciemlujućy tolki, što biazumoŭna značeńnie i ro- la teatru wielmi waźnaja i heta wyjaŭilasja ũ nad- ta dalokaj užo minuŭščynie, kali leđ leđ čaławiek pačaŭ arhanizawać pieršuju hramadu, kali syšlosia niekalki čaławiek, kab supolna baranicca pierad

żwierom ci pierad blahim čaławiekam. Dyk usiu- dy, dzie joś hramadzkaŭe žyćcio, usiudy joś i teatr.

Niezaŭsiody zawiem teatralnoje zapraŭdnym imiem — značycca teatram. Woźmiem narodnyja abra- dy, woźmiem chrešbiny, woźmiem chaŭtury, uspamianiem zaduški, dzieŭoŭ, ci woźmiem wia- sielnyja, žniŭnyja ci inšyja abra- dy — usiudy ũ ich my znouđziem mahutnyja dokazy teatralnaha in- stynktu pamiż Biełarusami. Heta wiedama, swo- mość šmat šyrejšaja i nie abmiažoŭwajucca wy- klučna Biełarusami i terytoryjaju Biełarusi. Ab te- atry čujem u nadta dalokaj minuŭščynie, da sia- nia jašče hladzielniki zachopliwajucca trahedyjami starych Hrekaŭ, stolki ũ ich žmieštu bahataha, ahułna čaławieckaha.

Teatr — patreba naturalnaja i wielmi waźna- ja ũ žyćci hramadoŭ ludziej. Teatr nia tolki miła- ja hulnia, heta mahutny nachiŭ adzinki ŭjawić praŭ- du, abyčaj, spaściarohi pry pomačy kankretnych abrazoŭ. Biaz pomačy henych pačućcioŭ, jakija wyklikaje teatr, niaprywyksamu da abstraktaha dumańnia niekatoryja pajmy astajucca čužymi, jon nia moža ŭjawić sabie ich zusim.

Dzieła hetaha nahladajem uwa ŭsich kultach relihiŭnych hetki razwoj teatralnaści. Duchoŭniki, ludzi paklikanyja, kab niekatoryja praŭdy pakezy- wać, raspaŭsiudžywać, byli prymušańyja deman- strawać Najwyśejšuju Istotu abraza, kab dumaju- čy ab Joj było lahczej ujawić, kab henaja Istota była niečym, kab heta nia byŭ tolki adzin paroż- ny huk.

(dalej budzie).

